

СИСТЕМА БЕЗПЕКИ ОРГАНІЗАЦІЇ – ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Гусєв А.М., доц., к.б.н. (кафедра ОППЦБ НТУУ КПІ)

Світова тенденція спрямована на полегшення перетинання кордонів як громадян різних держав, так і товарам. Це ставить більш жорсткі вимоги до якості та собівартості товарів та загострює конкуренцію між виробниками. Тому стратегічний розвиток організацій повинен бути спрямований на підвищення якості продукції, її конкурентоспроможності. Виходячи із сучасних поглядів управління, це можливо забезпечити ґрунтуючись на використанні систем менеджменту. Стандарти менеджменту ISO серій 9000 і 14000 являють собою ефективний і повсюдно використовуються, як алгоритм дій підприємства у відповідь на вимоги споживача. Проте в даних стандартах міститься лише обов'язковий мінімум вимог, без реалізації яких успішний розвиток організації неможливий. Стає завдання створення інтегрованої системи менеджменту (ISM). Основою ISM часто бачать систему менеджменту забезпечення якості серії ISO 9000 та системи екологічного менеджменту серії ISO 14000. Однак зараз зрозуміло, що ISM буде не достатньою без стандартів OHSAS (Occupational Health and Safety Assessment Series) серії 18000 – система управління охороною здоров'я та безпекою персоналу та також SA (Social Accountability) 8000 – системи соціального та етичного менеджменту.

У ISM можна об'єднувати кілька окремих систем менеджменту в залежності від сфери діяльності організації та побажань зацікавлених в її продукції сторін, враховуючи при цьому, як вимоги вище перелічених стандартів поєднуються зі стратегією розвитку бізнесу. Необхідно індивідуально підходити до кожного процесу створення ISM в залежності від ситуації на ринку, фінансових можливостей, вимог споживачів, впливу діяльності організації на навколишнє середовище і соціальну сферу. Для створення максимальної інтеграції доцільно об'єднувати в єдине ціле стільки систем менеджменту, скільки необхідно для опису всіх аспектів діяльності організації.

Під інтегрованою системою менеджменту треба розуміти частину системи загального менеджменту організації, що відповідає вимогам двох або більше міжнародних стандартів на системи менеджменту і функціонує як єдине ціле. Цілком очевидно, що ISM не слід ототожнювати з системою загального менеджменту організації, що об'єднує всі аспекти діяльності організації. У цьому плані поняття «інтегрована система менеджменту» носить обмежений характер, хоча і є більш комплексним, ніж поняття про кожну з тих окремих систем менеджменту (система менеджменту якості, система екологічного менеджменту тощо), які об'єднані в ISM. Навіть при впровадженні в організації всіх діючих в даний час стандартів менеджменту інтегрована система менеджменту не буде тотожною системою загального менеджменту організації, оскільки область її розповсюдження поки що не включає фінансовий менеджмент, менеджмент персоналу, інноваційний менеджмент, менеджмент ризиків, менеджмент цінних паперів та ін.

Таким чином спостерігається розрив між системами менеджменту, які пропонуються для створення інтегральної системи менеджменту організації та реальним станом системи управління організацією.

Міжнародний досвід показує, що впровадженню в організації ІСМ повинно передувати створення інших систем управління - тільки тоді діяльність організації буде успішною. При такому одночасному впровадженні декількох систем менеджменту виникає так званий синергетичний ефект, коли загальний результат від інтегрованої системи вище, ніж просто від складання ефектів кожної системи окремо.

Враховуючи те, що безпека організації є в сучасному світі одним із провідних чинників її успішного функціонування, в даній роботі розвиваються підходи по створенню більш або менш окремої інтегрованої системи безпеки організації.

Зараз використовують поняття економічна безпека організації. Основною метою економічної безпеки організації є забезпечення її ефективного функціонування та забезпечення високих показників розвитку та зростання організації.

Найбільш ефективно використання ресурсів організації, необхідне для виконання цілей даного бізнесу, досягається запобіганням загроз негативних впливів на економічну безпеку організації і досягненням наступних основних функціональних цілей економічної безпеки організації:

- забезпечення фінансової стійкості та незалежності;
- забезпечення технологічної незалежності та досягнення конкурентоспроможності його технологічного потенціалу;
- висока ефективність менеджменту;
- високий рівень кваліфікації персоналу організації та її інтелектуального потенціалу;
- екологічність роботи організації, мінімізація руйнівного впливу результатів виробничої діяльності на стан навколишнього середовища;
- надійна правова захищеність усіх аспектів діяльності організації;
- захист інформаційного середовища організації, комерційної таємниці і досягнення високого рівня інформаційного забезпечення роботи;
- забезпечення безпеки персоналу організації, його капіталу, майна і комерційних інтересів.

Аналізуючи цей перелік, можна побачити, що співпадаючим з ІСМ є лише охорона навколишнього середовища. В той же обсяг питань, які входять в коло економічної безпеки значно ширший ніж в стандартах менеджменту.

Це виникає внаслідок принципової різниці побудови стандартів менеджменту та системи економічної безпеки підприємства. Системи менеджменту серії ISO 9000 забезпечення якості та система екологічного менеджменту ISO 14000 є тотожними в ідеології та послідовності побудови. Дуже близько до них розташовано по цим параметрам також OHSAS 18000 система управління охороною здоров'я та безпекою персоналу. Основою в них є процес ний підхід.

При процесному підході управління розглядається як процес – серія взаємопов'язаних безперервних дій. Ці дії називають управлінськими функціями. Кожна управлінська функція теж процес, тому що також складається з серії взаємопов'язаних дій.

Процес управління є загальною сумою всіх функцій. Існує декілька поглядів на склад функцій управління, найбільш визнаними вважаються наступні функції - планування, організація, мотивація та контроль. Ці чотири первинні функції управління об'єднані зв'язуючими процесами комунікації і прийняття рішення. З точки зору процесного підходу, організація постає як набір процесів (при функціональному підході - це набір функцій). І управління підприємством стає управлінням процесами. Кожен процес при цьому має свою мету. Керуючи процесами і постійно їх вдосконалюючи, підприємство домагається високої ефективності своєї діяльності.

Система економічної безпеки побудована на принципах системного підходу. Системний підхід в управлінні ґрунтується на тому, що будь-яка організація являє собою систему, що складається з частин, кожна з яких володіє своїми власними цілями. Керівник повинен виходити з того, що для досягнення загальних цілей організації необхідно розглядати її як єдину систему. При цьому прагнути виявити і оцінити взаємодію всіх її частин і об'єднати їх на такій основі, яка дозволить організації в цілому ефективно досягти її цілей.

Таким чином виникає протиріччя між двома системами управління. Таке протиріччя добре можна побачити в випадку виникнення надзвичайної ситуації в організації. Це може бути пожежа, якась аварія або хуліганські прояви сторонніх осіб. В двох перших випадках це підпадає під сферу діяльності служби охорони праці в останньому випадку це питання служби безпеки. Але більш ефективно використовувати всі ці служби одночасно і під одним керівництвом, що дозволить уникнути непорозумінь.

Це один із прикладів. Можна навести інші, коли процесний підхід не використовується в повному об'ємі і ефективність дій підрозділів організації знижена. В якомусь сенсі ці питання розкрити в новому стандарті серії 28000.

ISO 28000 серії стандартів з безпеки в ланцюжку поставок систем управління, сприятиме зниженню ризиків для людей і вантажів в ланцюжку поставок. Стандарти стосуються потенційних проблем безпеки на всіх етапах процесу постачання, таких загроз, як тероризм, шахрайство і піратства. Таким чином цей стандарт передбачає превентивні заходи і дії організації по уникненню дуже різних по походженням загроз, таких як тероризм, шахрайство, піратство. В стандарті фактично вирішено протиріччя яке дуже добре можна прослідкувати, якщо розглянути основні види діяльності служб організації по забезпеченню питань безпеки організації.

Основні види діяльності служб організації по забезпеченню безпеки

Вид діяльності	Напрямок діяльності	Підрозділи
Забезпечення фізичної та моральної безпеки співробітників	Охорона співробітників, збирання інформації та превентивні дії з метою запобігання загроз	Служба безпеки Інформаційно-аналітичний підрозділ
Забезпечення безпеки майна	Охорона майна Охорона перевозок	Служба безпеки
Забезпечення безпеки майна і капіталів	Страхування майна та ризиків Забезпечення безпеки капітальних вкладень	Фінансова служба
Безпека інформаційного середовища	Захист від промислового шпигунства Збір інформації про зовнішнє середовище бізнесу	Служба безпеки Інформаційно-аналітичний підрозділ
Забезпечення безпеки праці, запобігання аваріям	Нагляд за умовами праці Навчання з охорони праці Плани ліквідації аварій	Керівництво організації Служба охорони праці

Можна зробити висновок, що існуючі підходи по забезпеченню безпеки організації в широкому розумінні потребують уніфікації та систематизації на штатт системи забезпечення якості. Від цього можна очікувати наступні переваги:

- більша узгодженість дій всередині організації;
- мінімізує функціональну роз'єднаність в організації;
- число внутрішніх і зовнішніх зв'язків в інтегрованій системі менше, ніж сумарна кількість цих зв'язків в декількох системах;
- більш високий ступінь залучення персоналу в поліпшення діяльності організації.